

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXXI. Idem probatur ex nominibus, quæ Romano Pontifici tribui solent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

Eadem est sententia doctissimorum recentiorum, **FRANCIS DRIEDONIS**, qui lib. 4. de Script. de dogmat. Eccl. cap. 2. par. 2. sent. 2. docet, eos tantum ab Ecclesia separari vel eiiciuntur, ut excommunicati; vel per se discedunt & pugnant Ecclesiam, ut hæretici & schismatici. Et sententia dicit; in iis, qui ab Ecclesia discesserunt, nullam potestatem manere spirituales potestatem super eos, qui sunt de Ecclesia. Idem **MELCHIOR CANVS**, qui lib. 4. de locis, cap. 2. docet, hæreticos non esse partes Ecclesie, nec membra, & ult. ad argumentum 12. dicit; non posse vel cogitatione mari, ut aliquis sit caput & Papa, qui non est membrum pars. & ibidem disertis verbis docet, hæreticos occulte huc esse de Ecclesia & partes ac membra; atque ad hoc hæreticum occultum adhuc esse Papam. Eadem est sententia etiam, quos citauimus lib. 1. de Ecclesia.

Fundamentum huius sententiæ est; quoniam hæretici manifestus, nullo modo est membrum Ecclesie; id est, non in animo, neque corpore: siue, neque vnione interna, neque externa. Nam Catholici etiam mali sunt vniti & summi in animo, per fidem; corpore, per confessionem fidei, & Sacramentorum participationem; hæretici occulte vniti & sunt membra, solum externa vnione: sicut in exteriori, boni Catechumeni sunt de Ecclesia, interna vnione vniti; non autem externa: hæretici manifesti, nullo modo vniti iam probatum est.

CAPVT XXXI.

Idem probatur ex nominibus que Romanis Pontifici tribui solent.

ARGUMENTVM POSTRÆMVM sumitur ex nominibus Episcopi Romani, quæ sunt quædam: Papa, Pater Patrum, Christianorum Pontifex, summus Sacerdos, Princeps sacerdotum, Primus in ordine, Caput corporis Ecclesie, Fundamentum ecclesie, Pastor ouilis Domini, Pater & Doctor omnium fidelium, Rector domus Dei, Custos vineæ Dei, Sponsus Ecclesie, Apostolicæ sedis Præsul, Episcopus vniuersalis. Ex quibus omnibus & singulis apertè colligitur eius primatus.

PRIMUM ergo & communissimum, atq; antiquissimum
Episcopi Romani nomen est PAPA. Nam B. I G N A T I V S in
epist. ad Mariam Zarbensem scribens: *Cum esses, inquit, Ro-
ma apud Papam Linum, etc.* Est autem Papa seu Pappas, apud
Græcos vox, qua blandientes vel balbutientes pueruli paren-
tes suos appellare solebant, vt apparet ex Philemone Comico
apud Athenæum lib. 8. vbi legimus; *χαῖρε πάππα φίλτατε,*
& Homer. Odiss. lib. 6. vbi filia dicit patri; *πάππα φίλε;* apud
Latinos veteres similiter patrem vel auum, id est, patrem pa-
tris significabat. Iuuenalis Satyra 6.

Vox papa.

*Mordeat ante aliquis quidquid porrexit illa
Qua peperit, timidus prægustet pocula Pappas.*

Item Aufonius ad Nepotem suum:

-Pappos, auiasque trementes

Anteferunt patribus seri noua curæ nepotes. Hinc ergo Ec-
clesiastici patrem spiritualem blando illo vocabulo Papam
appellare cœperunt.

Quamuis autem nomen hoc tribuatur à veteribus inter-
dum cuilibet Episcopo; nam Hieronymus in omnibus epi-
stolis ad Augustinum, eum Papam appellat; sicut etiam nunc
quilibet Sacerdos dicitur pater. Nihilominus tamen; tribus
modis, ex hoc nomine, colligitur Episcopi Romani prima-
tus. PRIMO, quia per Antonomasiam, cum absolute pronun-
ciatur Papa, ipse solus intelligitur; vt patet ex Concilio Chal-
cedonenfi, act. 16. vbi legimus: *Beatissimus & Apostolicus vir
Papa hoc nobis præcipit.* Nec additur Leo, aut Romanus, aut
urbis Romæ, aut aliquid aliud. SECUNDO, quia solus ipse to-
tius Ecclesiæ dicitur Papa; vt patet ex eodem Concilio Chal-
cedonenfi, act. 16. vbi Leo, vocatur vniuersalis Ecclesiæ Papa;
& ex Liberati Breuiario, cap. 22. vbi legimus, nullum esse Pa-
pam super Ecclesiam mundi totius, nisi Romanum Pontifi-
cem. TERTIO, ex eo quod Episcopus Romanus à toto mun-
do & à generalib; Conciliis vocatur pater siue Papa; ipse verò
neminem vocat Papam vel patrem, sed omnes filios vel fra-
tres, vt patet ex epist. ad Concilium secundum apud Theodo-
retum lib. 5. cap. 10. & ex epistola Concilij Chalcedonenfis ad
Leonem.

SECUNDVM nomen est, PATER PATRYM; quod tribui-
tur Damaso Pontifici, à Stephano Archiepiscopo Carthagi-
nensi,

nensi, in epistol. ad ipsum Damasum, quam scripsit concilium Conciliorum Africae: *Beatissimo Domino & Apostolice sedis culmine sublimato. S. PATRI PATRUM, Damasus Papa*

Nec ulli alteri unquam hoc nomen communicatum legitur.
TERTIVM est, **PONTIFEX CHRISTIANORVM** Eusebium in Chronico anni XLIV.

QVARTVM est, **SVMMS PONTIFEX**; quod in epist. Stephani legimus. sic enim sequitur: *Et summo Præsulum Pontifici.* Quo etiam titulo utitur Gregorius c. 4. Dialogorum. B. Anselmus in præfatione libri de Incarnatione Verbi ad Urbanum Papam. & B. Bernardus in omnibus epistolis ad Romanos Pontifices. Hieronymus in præfatione Evangeliorum ad Damasum: *Tu, inquit, qui summus es.* Et in VI. Synodo, act. 18. in sermone acclamatorio Concilium vocat Agathonem, sanctissimū Patrem nostrum & summum Papam.

QVINTVM est, **PRINCEPS SACERDOTVM** legimus in epist. Valentiniani ad Theodosium, quæ dicitur ante Concilium Chalcedonense in tomo I. Conciliorum: *Beatissimus Rom. Urbis Episcopus, cui principatus super omnes antiquitas contulit, etc.* Et apud Prologum de vocatione Gentium, cap. 6. *Roma propter sacerdotum principatum, amplior facta est arce religionis; quam statim*

At obiicit CALVINVS lib. 4. Instit. cap. 7. §. 3. Concilium Carthaginense III. can. 26. vbi vetatur, ne quis Princeps sacerdotum, aut summus Sacerdos dicatur; sed solum sedis Episcopus. RESPONDEO, Concilium statuit de Episcopis Africae; inter quos multi erant primates, ne ullus eorum summus Sacerdos, aut Princeps diceretur. Nec enim Concilium hoc provinciale, Romanum Pontificem, aut aliarum provinciarum Episcopos cogere poterat. Itaque Gregorius, Anselmus, Bernardus, & Synodus, non obstante isto Canone, Romanum Episcopum summum Pontificem vocauerunt.

SEXTVM est, **VICARIVS CHRISTI**; quo titulo S. Bernardus lib. 2. de consideratione, & Concilium Lugdunense sub Gregorio X. ut habetur in Sexto titulo de Electione, cap. Vbi periculum.

SEPTIMUM est, CAPUT ECCLESIAE; quo vititur Concilium Chalcedonenſe in epiſt. ad Leonem: *Quibus tu velut membris Caput praeras.* & act. I. eiusdem Concilij, dicitur Ecclesia Romana Caput omnium Eccleſiarum.

At obiicit CALVINVS lib. 4. Inſtitut. cap. 7. §. 21. S. Gregorium, qui lib. 4. cap. 28. ad Ioannem Episcopum Conſtantinopolitanum: *Petrus, inquit, primum membrum ſanctae & vniuerſalis Eccleſiae eſt. Paulus, Andreas, Iacobus, quid aliud quam ſingularium plebium ſunt capita? omnes tamen ſub vno Capite membra Eccleſiae ſunt.* Vbi Gregorius reprehendit Ioannem, qui ſe caput totius Eccleſiae facere volebat; & vititur hoc argumento: Quia nec Petrus, nec vllus alius Apoſtolus caput fuit totius Eccleſiae; ſed ſolum capita fuerunt ſingularium Eccleſiarum, & membra Eccleſiae vniuerſalis.

RESPONDEO, aliquem eſſe caput totius Eccleſiae, dupliciter intelligi poteſt. VNO modo, vt ita ſit caput, vt ipſe ſolus ſit caput, & princeps; & ceteri omnes inferiores non ſint capita, nec principes, ſed ſolum eius vicarij. ALTERO modo, vt ipſe quidem ſit caput, ſed generale; ita vt non tollat inferiora particularia, & vera capita: quomodo cauſae vniuerſales, non tollunt particulares; & quomodo in exercitu Imperator, non tollit particulares duces legionum & cohortium.

Et quidem PRIMO modo, ſolus Chriſtus eſt Caput omnium Eccleſiarum. ſiquidem comparati ad Chriſtum, omnes ſunt vicarij & adminiſtri; nec vllus dici poteſt collega eius, vel Coepiſcopus: & Petrus, hoc modo non eſt caput, niſi Romanae Eccleſiae particularis. Solum enim huius Eccleſiae, eſt particularis & ſolus Epicoſopus, & caput: ceterarum autem particularia capita, ſunt ipſarum Epicoſopi; qui ſunt veri Principes; & Petri, non Vicarij, ſed collegae & Coepiſcopi: & de hac ſignificatione agit hoc loco B. Gregorius. ALTERO modo Petrus fuit, & nunc eſt Romanus Pontifex, verè caput omnium Eccleſiarum. vt ipſe idem Gregorius his verbis docet li. II. epiſt. 42. *Apoſtolica ſedis reuerentia nullius praſumptione turbetur; tunc enim membrorum ſtatus integer perſeuerat, ſi caput fidei nulla pulſet iniuria.* Et epiſt. 54. *Sedes Apoſtolica omnium Eccleſiarum caput eſt.* Idem quoque habet in explanatione 4. Pſalmi poenitentialis.

OCTAVVM est, FVNDAMENTVM; Hieronymus in ad Damasum de nomine hypostasis: *Super hanc petram catam Ecclesiam scio.* Vbi Damasum petram Ecclesiam

NONVM est, PASTOR OVILIS Dominici; Ambrosius epist. 81. ad Siricium Papam: *Recognovimus literis sanctae tuae, boni pastoris excubias; quam fideliter tibi commissaenam serues, & pia sollicitudine Christi ovile custodias.*

DECIMVM est, RECTOR DOMVS DEI; Ambrosius 1. Tim. 3. *Domus Dei est Ecclesia, cuius hodie Rector est Damasus.*

VNDECIMVM est, CUSTOS VINEAE; Concilium Cledonense in epist. ad Leonem: *Insuper contra ipsam vinea custodia à Salvatore commissa est; id est, contra apostolicam sanctitatem, extendit insaniam.*

DVODECIMVM est, PATER & DOCTOR omnium Christianorum. ita habemus in Concilio Florentino celebratione etiam Romana Ecclesia vocatur mater & mater omnium Ecclesiarum; vt habemus in Concilio Laterano sub Innocentio III. cap. 5.

DECIMVMTERTIVM est, SPONSVS Ecclesiae appellatur Papa in Concilio Lugdunensi generali, capite, Vbi periculum, de Electione, in Sexto.

Sed OBICIUNT aliqui B. Bernardum, qui in epist. monet Eugenium Papam, ne se Ecclesiae sponsum dicatur, sed sponsi amicum; & quod absurdum videtur, vt Vicariis, reginae sponsus dicatur.

RESPONDEO; sicut Papa dicitur Caput, Rector, Pater Ecclesiae, loco Christi; ita etiam dicitur Sponsus, loco Christi, siue vt Christi Vicarius & Minister. Nam verus & principalis Sponsus Christus est; vt dicitur Ioan. 3. ipse enim Ecclesiam spiritu suo foecundat; & eius solius semine (quod deum) nascuntur filij: Pontifices autem dicuntur sponsi, quia cooperantur extrinsecus in generatione filiorum, vt quam ministri Verbi & Sacramentorum; & filios non sicut Christo generant. Bernardus ergo solum admonere inquit Pontificem, ne se principalem sponsum arbitretur. & quod quam absurdum est in carnali generatione, Regem vocari Vicario; & vnam dici multorum sponsam: tamen in spirituali, non est absurdum.

DECIMUM QUARTUM est, APOSTOLICAE sedis PRAESYL. Est autem obseruandum, interdum ab antiquis vocari sedes Apostolicas, non solum Romanam, sed etiam Antiochenam, Hierosolymitanam, Ephesinam, & alias; quas Apostoli fundauerunt, & in quibus tanquam Episcopi sederunt: vt patet ex Tertulliano lib. de praescript. ex Augustino epist. 162. & aliis.

Sed in tribus excellit Romanus Pontifex, quantum ad hoc nomen. PRIMO, quia cum dicitur absolutè sedes Apostolica, & non additur Antiochena, vel Ephesina, vel Romana, &c. semper intelligitur Romana, quæ per Antonomasiam dicitur Apostolica; vt patet ex Augustino epist. 106. *Missæ sunt*, inquit Augustinus, *de hac re ex duobus Conciliis Carthaginensi & Mileuitano relationes ad Apostolicam sedem.* Non addit Romanam, & tamen eam vult intelligi; siquidem relationes illas ad Innocentium Papam missas fuisse, constat ex epist. 90. & 92. eiusdem Augustini, similia exempla passim occurrunt.

SECUNDO; quia Romanus Pontifex, non solum dicitur sedem Apostolicam tenere, vt Antiochenus, & Ephesinus; sed etiam principatum Apostolicæ sedis; vt patet ex Augustino epist. 162.

TERTIO; quia Romanus Pontifex, non tantum dicitur Præsul Apostolicæ sedis; vt Antiochenus & quidam alij, sed etiam munus eius dicitur Apostolatus; vt patet ex Concilio Chalcedonensi act. i. vbi legimus, *vicarios Leonis dixisse: Præcipere dignatus est eius Apostolatus, vt Dioscorus non sedeat in Concilio.* Item Honorius Imperator, in epist. ad Bonifacium: *Primum petimus, inquit, vt quotidianis orationibus Apostolatus tuus studium, ac votum suum circa salutem, atque imperium nostrum dignetur intendere.* Item epist. Episcoporum Gallia, quæ est inter epistolas Leonis 51. *Det*, inquit, *Apostolatus vester nostræ veniam tarditati.* Denique in epist. Bernardi 190. ad Innocentium, legimus: *Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quæq; & scandala, emergentia in regno Dei, &c.* Quod nomen de nullo alio legimus, quam de Romano Pontifice.

Ex quo deducitur, Antiochenum & Ephesinum, & similes, fuisse quidem Episcopos Apostolicarum sedium; id est, earum

in quibus Apostoli federant; sed non successisse Apostoli
Apostolatu vlllo modo, alioquin etiam ipsorum dignita-
ceretur Apostolatus: at Romanum Pontificem esse Ep-
pum Apostolicæ sedis, & succedere aliquo modo in Apo-
latu; id est, in cura totius orbis terræ, quæ erat pars quæ
Apostolatus, & propterea Apostolatum vocari ipsius gra-
Ex quo soluta manet obiectio quædam Nili, qui in suo
primatu Papæ ex eo probare nititur, Romanum Pontifi-
non habere primatum in alios Episcopos: quod Antioche-
etiam, & Ephesus, & Hierosolymitanus Episcopi, etiam
Apostolicos habere legantur.

DECIMUM QUINTUM est, EPISCOPVS VNI-
VERSALIS; in Concilio Chalcedonensi, act. 3. leguntur tres epis-
diuersorum Græcorum ad Leonem Papam, quæ omnes
incipiunt: Sanctissimo & beatissimo vniuersali Archiepiscopo
& Patriarcha magna Roma Leoni. Ex quibus verbis tri-
dacia hæreticorum refelluntur. VNUM est LUTHERVS
potestate Papæ, vbi cum dixisset, Gregorium recula-
men Vniuersalis, subiungit: Quid, inquit, de nomine
& sanctissimi dixisset? itaque significat Lutherus
Gregorij nondum fuisse auditum nomen sanctissimi
mi. In quo incredibile imperitia, aut malitia Lutheri
tur: nam, sanctissimum, Papam Romanum omnes vena-
pellant; & locus iam citatus, apertè obstruit os Lutheri.

Quid, quod in actione secunda eiusdem Concilij
cedonensis, Aëtius Episcopus Nicopolis, S. Leonem, Do-
num nostrum, & sanctissimum Papam, vocat? Quo
nullus alius hæreticis nostri temporis magis displicet, et
tamen is non displicuerit olim vniuerso Concilio, &
tui, ac iudicibus, quibus audientibus Aëtius dixit: Quoniam
nunc Domini nostri, & sanctissimi Papa lecta est epistola
Nomine summi, vtitur Gregorius ipse, vt supra notauimus,
in lib. 2. Dialogorum, cap. 4. & vniuersum Concilium Chal-
cedonense in epistola ad Leonem (summitas tua) Leonem
tifici dicit.

ALTERUM est Magdeburgensium, qui Cent. 6. cap. 7. p. 49.
lum. 439. dicunt Romanum Pontificem creatum fuisse Pa-
triarcham à Iustino Imperatore anno DXX. At si ita est, quo-
modo in Concilio Chalcedonensi, quod celebratum est

non hunc solum,
sed complures
quoque alios.

no CCCC. LIV. frequentissimè vocatur Leo vniuersalis Patriarcha?

TERTIVM est Caluini, qui lib. 4. Institut. cap. 7. §. 4. refert verba B. Gregorij, qui lib. 4. epist. 32. & alibi asserit; oblatum predecessoribus suis in Concilio Chalcedonensi, nomen Vniuersalis. & mox subiungit: *Hoc nullam habet veri speciem. nec enim tale quidpiam in actis eius Concilij legitur.* At sanè impudens est hoc mendacium: etsi enim Concilium nihil de hac re decreuit; tamen satis constat, nomen hoc tribui Romano Pontifici, non displicuisse Concilio; cùm act. 3. sapissimè hoc nomine appelleretur Leo Pontifex, & nemo in Concilio talem appellationem reprehenderit.

Sed obiicit idem CALVINVS contra hoc nomen verba Gregorij, qui lib. 4. epist. 32. & aliis in locis multis, sapissimè repetit; nomen Episcopi vniuersalis, esse profanum, sacrilegum, Antichristi prænuncium; & ideo neminem ex suis predecessoribus illo vnquam vti voluisse. Obiiciunt etiam Illyricus in lib. de historia Concilij VI. Carthaginensis, & Lutherus lib. de potestate Papæ, Canonem Concilij Africani citatum à Grariano dist. 99. canon. Primæ sedis, vbi legimus; *Vniuersalis autem, nec Romanus Pontifex appelletur.*

RESPONDEO, duobus modis posse intelligi nomen vniuersalis Episcopi. VNO modo, vt ille qui dicitur Vniuersalis, intelligatur esse solus Episcopus omnium vrbiū Christianarum; ita vt ceteri non sint Episcopi, sed vicarij tantùm illius, qui dicitur Episcopus vniuersalis: & hoc modo nomen hoc, est verè profanum, sacrilegum, & Antichristianum. & de hac significatione loquitur Gregorius, vt patet ex ratione, quam reddit. Sic enim ait lib. 4. epist. 34. ad Constantiam: *Triste & alide est, vt patienter feratur, quatenus despectis omnibus, prædictus frater, & Coepiscopus meus solus conetur appellari Episcopus.* Et lib. 4. epistola 36. ad Eulogium: *Si vnus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen ceteris derogatur.* Et lib. 6. epist. 69. ad Eusebium: *Si vnus Vniuersalis est, restat vt vos Episcopi non sitis.* ALTERO modo, dici potest Episcopus vniuersalis, qui habet curam totius Ecclesiæ, sed generalem; ita, vt non excludat particulares Episcopos. Et hoc modo, nomē hoc posse tribui Romano Pontifici ex mente Gregorij, probatur.

PRIMO, quia fatetur Gregorius lib. 4. epist. 32. & aliorum
 quentibus, tributum nomen vniuersalis Episcopi Romani
 Pontifici à Concilio Chalcedonensi. quod sanctum & Canonicum
 fuisse idem Gregorius passim docet. existimauit igitur
 D. Gregorius in aliquo sensu hoc nomen Romano Pontifici
 conuenire. SECUNDO, quia idem Gregorius lib. 4. epist.
 asserit Petro totius Ecclesie curam esse commissam à Deo
 no; quod est idem, ac si diceret; Petrum Episcopum vniuersalem
 esse à Christo constitutum. TERTIO, quia etiam Romani
 Pontifices, vt Gregorius rectè dicit, non se vocauerunt
 quam vniuersales Episcopos; tamen sæpe se vocauerunt
 Episcopos Ecclesie vniuersalis: vt patet ex epist. 2. Sixti I. et
 ma Victoris I. ex secunda Pontiani, ex secunda Stephani
 54. 62. & 65. Leonis I. Quæ testimonia sine dubio Gregorius
 legerat; nec ignorabat idem esse quoad sensum, Episcopum
 Ecclesie vniuersalis, & Episcopum vniuersalem.

Sed DICES; Si hoc nomen, bonum sensum habere potest
 quare Gregorius absolutè pronunciat esse superbum, & sacrilegum,
 legum, profanum, & absolutè vetat vsum illius?

RESPONDEO, duabus de causis. PRIMO, ad causam
 sicut etiam nomen, Christotocos, bonum sensum habet
 tamen Patres vetuerunt vsum illius nominis, ne videlicet
 illo nomine lateret hæresis Nestorij; qui MARIAM, Christi
 s T R I matrem, sed non Dei matrem, appellabat. SECUNDO
 quia quæstio tunc erat; an Ioanni Constantinopolitano
 scopo hoc nomen concedi posset, non autem an concedi
 set Romano Pontifici: quoniam igitur Ioanni illi in nullo
 su conueniebat nomen Vniuersalis, & tamen illud sibi
 pabat; ideo simpliciter & absolutè Gregorius pronunciat
 nomen esse profanum, & sacrilegum; nimirum quatenus
 buitur Episcopo Constantinopolitano. & nihilominus etiam
 ipse illud recusauit, quamuis sibi in aliquo sensu conuenire
 ad melius & facilius comprimendam superbiam Episcopi
 Constantinopolitani: Ex his, manet solutum argumentum
 Caluini.

Ad alterum Lutheri & Illyrici dico, eos non aduertisse
 verba illa non esse Concilij Africani, sed Gratiani. qui postquam
 quam retulerat Canonem Concilij Africani, quo prohibetur
 Episcopus primæ sedis dici Princeps sacerdotum, addit de
 sum

quoniam carnis
 in nullo sensu
 se esse homo,
 simpliciter & abso-
 lute pronunciat
 hunc nomen
 profanum, & Bell
 non posse dici ho-
 minem.

suo: *Vniuersalis autem nec Romanus Pontifex dicitur. Quæ verba quia Gratiani sunt, non habent auctoritatem; & præterea intelligi possunt eo modo, quo verba B. Gregorij.*

Est autem hoc loco obseruatione dignum, quanta fuerit & sit etiam hoc tempore Græcorum pertinacia & superbia, & quàm seuerè à Deo punita fuerit. Nam cùm sedem Episcopi Constantinopolitani, quæ per annos amplius CCC. inter sedes primarias nullum locum habuerat, non solum ad Patriarchatum euehere, & sedi Alexandrinæ atque Antiochenæ præferre, sed etiam Romanæ æquare, & vniuersalem facere voluerint: nec potuerint ad sanitatem reduci censuris Pelagij II. & aliorum Pontificum; (sæpius enim pro hac causa excommunicati fuerunt, vt scribit Leo IX. in epistola ad Michaëlem) nec etiam humilitate B. Gregorij, qui, vt scribit Ioannes Diaconus in eius vita lib. 2. cap. 1. hac de causa se non Archiëpiscopum, nec Patriarcham, sed Episcopum ac seruum seruorum Dei scribere cœpit; nec edicto Phocæ Imperatoris, de quo suprâ diximus. tandem, iudicante Deo de cœlo, traditi sunt Græci cum suo vniuersali Patriarcha in manus Turcarum; quod eis euenturum prædixerat sancta Brigitta

lib. 7. cap. 9. Reuelationum; necnon Nicolaus

Papa V. vt refert Gennadius Scholarius

in libro pro Concilio Floren-

tino, cap. 5. §. 14.

XX 5

LIBER